

Danmarks krænkelse af menneskeret i Armenien

JENS MALLING

Danske skatte- og pensionskroner har i årevis været blandet ind i et katastrofalt mineprojekt i Armenien. Generationer af armeniere må nu leve med miljødelæggelserne i deres fattige land.

Jens Malling er journalist

FLODER ER BLEVET forurenset. Flere hundrede hektar oprindelig skov med et væld af truede dyrearter er blevet fældet. Derudover fik i hundredvis af småbønder taget deres jord under tvivlsomme omstændigheder for at give plads til en danskfinansieret kobbermine i det nordlige Armenien. Flere sager om ekspropriering af jord til projektet venter stadig på afgørelse ved Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol.

En dæmning, der holder millioner tons giftigt flydende ja til at stille de mange millioner til rådighed for mineprojektet. For at beskytte sig mod risikoen for, at noget gik galt i Armenien, 'forsikrede' PensionDanmark sig hos EKF. På den måde blev danske skatte- og pensionskroner indblandet i det armenske forretnings-eventyr. Ifølge aftalen, som kommunikationschef i EKF Mogens Agger Tang ridse op for mig, skulle minens bank, VTB, betale pengene tilbage til PensionDanmark i løbet af cirka 10 år.

Jeg skrev en række kritiske artikler om mineprojektet sidste år. Efter at de blev offentliggjort, valgte den danske statsfond EKF, som hører under Erhvervsministeriet og arbejder tæt sammen med Udenrigsministeriet, at annullere kontrakten med det armenske mineselskab Vallex. Det medførte at PensionDanmark trak sin finansiering af minen på 350 millioner kroner tilbage. EKF havde stillet en statsgaranti for det store beløb.

Men hvordan endte de mange penge i et forehavende med så alvorlige konse-

kvenser for de lokale armeniere og deres omgivelser?

En sindrig mekanisme forbinder EKF og PensionDanmark med den danske ingeniørvirksomhed FLSmidth, den russiske bank VTB og det armenske mineselskab Vallex: Danmarks Eksportkredit (EKF) er en statslig organisation, der hjælper danske virksomheder ved at garantere deres investeringer i udlandet med almindelige danskers skattepenge.

I 2013 blev det offentligt kendt, at PensionDanmark sagde ja til at stille de mange millioner til rådighed for mineprojektet. For at beskytte sig mod risikoen for, at noget gik galt i Armenien, 'forsikrede' PensionDanmark sig hos EKF. På den måde blev danske skatte- og pensionskroner indblandet i det armenske forretnings-eventyr. Ifølge aftalen, som kommunikationschef i EKF Mogens Agger Tang ridse op for mig, skulle minens bank, VTB, betale pengene tilbage til PensionDanmark i løbet af cirka 10 år.

Direktør for PensionDanmark Torben Møger Pedersen glædede sig i 2013 ifølge en pressemeddelelse over, at EKF's garanti indebærer »et afkast til medlemmerne pænt over obligationsrenten«. Finansieringen fra PensionDanmark var betinget af, at det armenske mineselskab Vallex brugte beløbet til at købe udstyr af det danske ingeniørfirma FLSmidth, hvor PensionDanmark i 2014 ejede for 45 mio. kr. aktier. PensionDanmark opererer med

betydelig tyngde i det lille land i Kaukasus - selskabets formue er tre gange større end Armeniens bruttonationalprodukt. Med udstyret fra FLSmidth og finansieringen fra PensionDanmark åbnede kobberminen i december 2014.

ALLEREDE MENS mineprojektet var på tegnebrættet, mødte det massiv lokal modstand. I 2008 forudså forskere fra Armeniens nationale videnskabsakademi med ekspertise i geologi, minedrift, økologi, biologi og økonomi de uoprettelige skader, der nu er indtruffet i det naturskønne og ellers uberørte landskab som følge af minedriften.

I 2011 mødtes direktøren for den armenske filial af Transparency International, Sona Ayvazyan, med repræsentanter for EKF i Armeniens hovedstad, Jerevan.

»Vi fortalte dem, at hele mineprojektet er dybt ulovligt, at det overtræder et væld af både miljø- og sociale standarder, selv hvis vi ser bort fra korrupsionen. Vi fremlagde alle vores data om minen i Teghut. Efter at være blevet præsenteret for de oplysninger ville ingen ansvarlig virksomhed, fond eller organisation overveje at gå ind i projektet«, siger hun.

Borgerinitiativet Save Teghut appellerede til Danmarks Udenrigsministerium og Danmarks Eksportkredit i efteråret 2013. For at råbe de danske myndigheder op beskriver sammenslutningen af bekymrede armeniere i en 20 sider lang og

omhyggeligt dokumenteret appel, hvordan miljødelæggelser, magtmisbrug og lovbrud klæber til mineprojektet. Save Teghut appellerede indtrængende til de danske myndigheder om at stoppe PensionDanmarks finansiering og FLSmidths engagement i Teghut-minen. Ole Dahl Rasmussen fra Udenrigsministeriet og kommunikationschef i Danmarks Eksportkredit Mogens Agger Tang modtog Save Teghuts dokumentation via e-mail.

“ PensionDanmark tjente et ikke ubetydeligt millionbeløb på menneskeretsbruddene og miljødelæggelserne

indsamling fra indbyggere i Shnogh. 48 landsbyboere sætter deres navn under en tekst, der henvender sig direkte til Danmarks Eksportkredit og PensionDanmark:

»Erklæringerne i jeres rapporter, hvor det fremgår, at virksomheden, som driver Teghut-minen, opfylder internatio-

nale standarder, og at ingen regler og love krænktes, er ikke sande«, forsøger landsbyboerne at gøre klart for de danske aktører. Heller ikke underskriftindsamlingen gjorde tilsyneladende indtryk på EKF og PensionDanmark. Efter at minen åbnede, blev en nærliggende flod alvorligt forurenset af spildevandet fra danskernes anlæg. Områdets bønder kan ikke længere bruge flodvandet til deres marker og frugthaver. Dermed mistede de lokale deres livsgrundlag.

ÅRENE GÅR, OG først i oktober 2017 - mange menneskerettighedsbrud og miljødelæggelser senere - bekendtgør EKF, at statsfonden omsider trækker sig ud af mineprojektet. Af pressemeddelelsen fremgår det, at minens russiske bank, VTB, nu tilbagebetaler lånet, som pensionselskabet stillede til rådighed. EKF glæder sig over, at det kommer til at ske »uden tab for PensionDanmark og EKF«.

Rent faktisk har PensionDanmark tjent et ikke ubetydeligt millionbeløb på menneskerettighedsbruddene og miljødelæggelserne. Fra den fattige mineregion i Armenien rullede renteindtægterne jævnlige ind på PensionDanmarks konto:

»PensionDanmark har på det omtalte EKF-lån modtaget de aftalte rentebetalinge«, bekræfter kommunikationschef Ulrikke Ekelund. Til trods for at PensionDanmarks finansiering af minen i Armenien blev garanteret med danske skatte-